

4.3 De Gamles By

Københavnerens velfærd: Kommunens bykvarter til pleje af de ældre og fattige.

Beskrivelse af kulturmiljøet

Kulturmiljøet omfatter området De Gamles By bestående af bygninger oprindeligt opført til Almindeligt Hospital og Københavns Alderdomshjem samt senere tilføjede bygninger.

Begrundelse

De Gamles By opstod som et samlet område med alderdomshjem og ældreboliger i 1919 ved sammenlægningen af Almindeligt Hospital og Københavns Alderdomshjem. Kulturmiljøet er i dag en anselig samling af institutionsbygninger fra 1800 og 1900-tallet, som på enestående vis fortæller om velfærdens og ældreplejens udvikling gennem over hundrede år.

Almindeligt Hospital

Forsørgelsesanstalten Almindeligt Hospital på Nørre Allé blev opført i 1885-92, som erstatning for Almindelig Hospital i Amaliegade med det formål at sikre mere plads og bedre forhold for "fattiglemmerne", en samlebetegnelse for gamle, svagelige og fattige borgere med behov for plads og pleje på hospitalet. Komplekset udgjorde et selvstændigt mikrosamfund bestående af fritliggende beboelsesfløje samt bygninger med tilhørende funktioner, herunder administrations- og servicebygninger, kapel og kirke. Ligesom i andre samtidige hospitalsbyggerier blev der lagt vægt på at udforme et arkitektonisk sammenhængende anlæg, hvor parker, haver og træer blev vigtige elementer. Bebyggelsen fremtræder i dag som et helstøbt eksempel på institutionsbyggeri fra slutningen af 1800-tallet.

Københavns Alderdomshjem "Slottet"

Københavns Alderdomshjem blev opført sydvest for Almindeligt Hospital i 1901 som landets første egentlige alderdomshjem. Bebyggelsen fremtræder markant i området på grund af sin højde og historisk inspirerede arkitektur, hvorfor den populært kaldes "Slottet". Alderdomshjemmet blev bygget til at huse modtagere af alderdomsunderstøttelsen, som blev indført i 1891 og ikke medførte samme tab af rettigheder som fattighjælpen. Beboerne på alderdomshjemmet blev derfor adskilt fra fattiglemmerne, som boede i forsørgelsesanstalten.

Sammenlægning til De Gamles By

I starten af 1900-tallet fik samfundets ældre befolkning generelt bedre vilkår i takt med velfærdsstatens opbygning, og som konsekvens blev de to naboinstitutioner i 1919 sammenlagt og fik navnet "De Gamles By". Der er siden opført flere nye bygninger til De Gamles By, som med deres tidstypiske arkitektur illustrerer de skiftende idealer for indretning af pleje- og beboelsesfaciliteter til plejehjemsbeboerne.

Bærende bevaringsværdier

- Områdets bebyggelsesstruktur bestående af to separate symmetriske anlæg forbundet af yngre bygninger placeret efter et retvinklet princip.
- Bebyggelsen opført til Almindeligt Hospital med bygninger til administrations- og servicefunktioner, bygninger med sovesale samt kirken, der udgør et arkitektonisk sammenhængende delområde, hvor bygningernes oprindelige funktioner er aflæselige.
- Bebyggelsen opført til Københavns Alderdomshjem ("Slottet") med sit markante volumen og karakteristiske arkitektoniske udtryk.
- Senere bygninger fra 1925 og 1963, som indskrives i kulturmiljøet i kraft af deres volumen og materialitet.
- Områdets grønne præg, herunder det symmetriske haveanlæg omkring alléen, beboelsesfløjene og kirken, samt det centrale gårdrum i "Slottet".

Sårbarhed

Området er sårbart over for nyt byggeri, der ikke understøtter de symmetriske anlæg, hindrer de lange kig på tværs af bebyggelsen eller ikke er tilpasset det sammenhængende arkitektoniske udtryk. De bevarelsesværdige bygninger er sårbare overfor om- og tilbygninger samt facadeændringer, der ikke er tilpasset bygningernes oprindelige arkitektoniske udtryk. Områdets grønne præg er sårbart overfor befæstelse af større arealer eller fældninger af områdets træer.

Nuværende sikring

- Kirken er sikret ved lov om Folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde.
- De ældste bygninger er udpeget som bevarelsesværdige i kommuneplanen.

Udviklingsmuligheder

Området er tæt bebygget, og der er begrænsede udviklingsmuligheder. Mindre om- og tilbygninger kan ske under hensyntagen til kulturmiljøets retvinklede bebyggelsesstruktur og arkitektoniske helhedspræg.

Lignende eksempler

Gammel Kloster Plejehjem på Lersø Parkalle i Bispebjerg.

